

בבית המשפט העליון בירושלים

רע"א 8484/08 - א'

רע"א 8493/08

בפני : כבוד הרשמת גאולה לוי

המבקש : המוסד לביטוח לאומי

נגד

המשיבות :
1. הפניקס חברה לביטוח בע"מ
2. אבנר איגוד לביטוח נפגעי רכב בע"מ

בקשה לפטור מעירבון

החלטה

1. שני ההליכים שבכותרת הוגשו על ידי המוסד לביטוח לאומי. עם הגשתם נשלחה למבקש הודעה על קביעת ערבון בסך 15,000 ₪. בשתי הבקשות שלפניי, שהן זהות במהותן, מתבקש ביטול ההודעה על קביעת ערבון ומתן פטור מהפקדת ערבון. לטענת המבקש, הוא פטור מהפקדת ערבון בערעורים בדומה למדינה, שכן על פי סעיף 38 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995, לעניין חובת תשלום מסים, אגרות ותשלומי חובה אחרים, דין המוסד לביטוח לאומי כדין המדינה. המבקש מציין כי על פי חוק הוא פטור מתשלום אגרה, בהתאם לסעיף 19 לתקנות בתי המשפט (אגרות) התשס"ז-2007. המבקש מציין כי גם מעשית אין צורך בערבון, שכן אם כתוצאה מהערעור יגרמו הוצאות למשיבים, אין כל חשש שהמבקש לא ישפה את המשיבים בגין הוצאות אלו. משיבות 1 ו-4 ברע"א 8493/08 אינן מתנגדות לבקשה. יתר המשיבים סבורים כי יש לחייב את המבקש להפקיד ערבון. הם מציינים כי הוצאות שנפסקו לטובתם בבית המשפט דלמטה לפני חודשים רבים טרם שולמו להם.

2. אין בידי לפטור את המבקש מהפקדת ערבון. על פי כללי הדיון, עם הגשת בקשה לרשות ערעור חייב יוזם ההליך להפקיד בבית המשפט עירבון להבטחת הוצאותיו של המשיב (תקנה 404 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984). הערבון נועד להבטיח כי לרשות המשיב יעמוד מקור זמין וודאי לגביית הוצאות, אם יפסקו כאלה בבית משפט זה. לא שוכנעתי כי למבקש עומד פטור שבדין מהפקדת ערבון. אכן, סעיף 38 לחוק הביטוח הלאומי הקובע כי "לעניין חובת תשלום מסים, אגרות ותשלומי חובה אחרים, דין המוסד כדין המדינה". סעיף 8 לחוק לתיקון סדרי הדין האזרחי (המדינה כבעל-דין) תשי"ח-1958 פוטר את המדינה מחובת הפקדת ערבון. האם נוכח הפטור העומד למדינה מהפקדת ערבון פטור גם המבקש מהפקדת ערבון? תשובתי לכך היא בשלילה. לטעמי, הערבון המופקד מכוח תקנה 404 לתקנות סדר הדין האזרחי אינו נמנה על התשלומים המנויים בסעיף 38 לחוק המוסד לביטוח לאומי. הערבון אינו מס, אינו אגרה ואינו בבחינת "תשלום חובה" אחר. תשלומי חובה הם מסים, אגרות, היטלים, ארנונה, דמי השתתפות ושאר תשלומים המגיעים למדינה או לרשות שלטונית אחרת על פי דין. הערבון כלל אינו תשלום המגיע למדינה. הוא אמנם מופקד בקופת בית המשפט - בדרך של הפקדה במזומן או ערבות בנקאית - אך ההפקדה נועדה אך ורק לשמש בטוחה לתשלום הוצאות לבעל הדין שכנגד. הכספים המופקדים אינם כספים המגיעים למדינה או למוסד ממוסדותיה. אין המדובר בתשלום לבית המשפט, לא לגבי הפקדה במזומן, וודאי שלא לגבי הפקדת ערבות בנקאית. בית המשפט הוא אך בבחינת מחזיק, המחזיק את הכספים המופקדים או את הערבות הבנקאית לטובת המשיבים, עד להחלטה בערעור בעניין פסיקת הוצאות (ראו, ע"א 2190/00 כץ נ' ד.י. מגריזו בע"מ (לא פורסם, 11.7.2002)). בית המשפט עצמו אינו גובה של הכספים ואינו מקבל כל תשלום בקשר לערבון. נוכח אופיו של הערבון, אין לראות בו "תשלום חובה" ומכאן שלזכות המבקש לא עומד פטור סטטוטורי מכוח סעיף 38 לחוק הביטוח הלאומי.

3. אוסיף, כי עצם העובדה שהמבקש פטור מתשלום אגרה, אין בה כדי להביא לפטור אוטומטי מהפקדת ערבון. כפי שנפסק לא פעם, אין דין פטור מאגרה כדין פטור מערבון (ראו למשל, בש"א 8050/06 פלונית נ' פלוני (לא פורסם, 23.4.2007)). קיים שוני משמעותי ומהותי בשיקולים המנחים בין אגרה לערבון. פנייה של האגרה הן לתכלית ציבורית כללית. היא נועדה לקדם אינטרס כלל מערכתי של השתתפות (חלקית) של בעלי הדין במימון עלויות ההתדינות. הערבון, בשונה מן האגרה, נועד להגן על אינטרס פרטני של בעל הדין שכנגד מפני חסרון כיס, טרדה, ואובדן זמן ומפני ניצול לרעה של זכות הגישה לערכאות. לפיכך, העובדה שמחוקק המשנה פטר גופים ציבוריים מסוימים מחובת תשלום האגרה שנועדה לטובת כלל הציבור כדי להוביל

לקביעה כי גופים אלה פטורים גם מהחובה להפקיד ערבון, תוך פגיעה באינטרסים הפרטניים של בעלי הדין האחרים.

4. גם טענת המבקש כי מבחינה מעשית אין צורך בהפקדת ערבון אינה מצדיקה היעדרות לבקשה. אמנם במקרים מסוימים, כאשר יוזם ההליך הערעורי הוא גוף בעל איתנות כלכלית מוכחת, המכבד פסיקת הוצאות ללא יוצא מן הכלל, כגון בנק וחברת ביטוח, הנוהג הוא להסתפק בהתחייבות עצמית מטעמו כחלופה להפקדת ערבון במזומן או ערבות בנקאית. נוהג זה מבוסס על כך שהשילוב של איתנות פיננסית וכיבוד פסיקת ההוצאות הינו שווה ערך להפקדת ערבון במזומן או ערבות בנקאית (ראו, רע"א 10343/05 עמידר - החברה הלאומית לשיכון בישראל בע"מ נ' משה (לא פורסם, 16.2.2006)). אולם הבקשה שלפניי אינה כוללת תשתית מספקת על בסיסה ניתן לקבוע כי בעניינו של המבקש מתקיימים התנאים המאפשרים להסתפק בהתחייבות עצמית במקום הפקדת ערבון (איתנות כלכלית וכיבוד פסיקת הוצאות ללא יוצא מן הכלל). אמנם, אין מחלוקת בדבר מעמדו ואיתנותו הפיננסית של המבקש. אולם לא הוכח התנאי בדבר כיבוד פסיקת הוצאות משפט ללא יוצא מן הכלל, בין היתר בשים לב לנטען בתגובות המשיבים לגבי פרעון החיוב בהוצאות. יודגש, כי אין בקביעתי משום הטלת ספק בכך שהמבקש מתעתד לשלם למשיבים את ההוצאות בהן חויב ואת ההוצאות בהן הוא עשוי להתחייב, אם ייכשל ההליך. אולם החובה להפקיד ערבון נובעת לא רק מחשש כי יוזם ההליך לא ישלם הוצאות במועד כלשהו, אלא היא נועדה בראש וראשונה להבטיח תשלום זמין של ההוצאות בסמוך להטלת החיוב.

5. סיכומו של דבר, למבקש לא עומד פטור סטטוטורי מהפקדת ערבון. כמו כן, לא הונחה לפניי תשתית עובדתית על בסיסה ניתן לקבוע כי התחייבות עצמית של המבקש היא בטוחה שוות ערך להפקדת ערבון. במצב דברים זה, ונוכח התנגדות המשיבים, אין בידי לפטור את המבקש מהפקדת ערבון. הערבון שנקבע בכל אחד מן ההליכים יופקד תוך 14 ימים מעת המצאת החלטה זו, ולא - יידחה ההליך ללא צורך במתן הודעה נוספת.

ניתנה היום, ו' כסלו תשס"ט (3.12.2008).

גאולה לוין

ר ש מ ת